వానరాలే

క్షయ సంవత్సరంలో వానలు కురసవు అని చెప్పేవాళ్ళు కొంతమంది. అది క్షయ కాదు, అక్షయ! సంవత్సరంలో వానలు దండిగా కురిసితీరల్ల అని ఆశను లేబెట్టేవాళ్ళు కొంతమంది. ఎవరి మాటను ఇనేది? ఎవరి మాటను ఇడిసిపెట్టేది? ఊర్లేవాళ్ళకేమో శానామందికి ధైర్యం సాలలే ఇత్తనం ఏసేదానికి. అప్పటికే ఒక సంవత్సరం వర్షాలు పడక సేద్యంలో దెబ్బ తినిండిరి మల్ల పాపం!

ఈ యేడు వానలు బాగా కురుస్తాయని గవర్నమెంటోళ్లు రేడియోలో చెప్పినారని కరణమయ్య ధైర్యం చెబితే పెన్నప్పకు ఆశపుట్టె. ఊర్లో చాలామంది రైతులు ఎనకడుగు ఏస్తాంటే, పెన్నప్ప ముందడుగు ఏసె.

ఒక దినం పొద్దున్నే తలకు నీళ్ళు పోసుకుండె. ఉతికుండె బట్టలు కట్టుకుండె. తలకు చారెడు సమురు పూయించుకుని పెండ్లాముతో దువ్వించుకుండె. భుజంమీద సెల్లా కూడా ఏసుకొని చెళ్ళికెరలో చెనిక్కాయల ఆసామి దగ్గిరికి ఎల్లబారి పాయ. తీరా పోయినంక క్వింటాలు చెనిగిత్తనం వెయ్యిరూపాయలు అని రేటు వినేసరికి నోరంతా ఎల్లబెట్టె.

"వెయ్యి రూపాయలంటే ఎట్ల సావుకారీ? నిన్న సంవత్సరం క్వింటాలు చెనిగిత్తనం నీకు ఏడు నూర్లకే అమ్మితిమి కదా! మా నుంచి ఏడు నూర్లకు కొని, మల్లీ మాకే వెయ్యి రూపాయలకు అమ్మజూపితే ఎట్ల?" అని బాధపడె.

"ఏం చెయ్యమంటావురా! అది అప్పటి మార్కెట్టు రేటు. ఇది ఈనాటి మార్కెట్టు రేటు. కోర్టులో వకీలు మాట్లాడినట్ల అంత తెలివిగా మాట్లాడతాండావు కదా! మరి నిన్న సంవత్సరం పండిన చెనిక్కాయనంతా అమ్మి దుడ్లు చేసుకునే బదులు, ఈ సంవత్సరం ఇత్తనం వేసేదానికి ఎత్తిపెట్టుకోవల్ల అనే జ్ఞానం లేకపాయెనా నీకు?" అనె సురుకుముట్టుగా సావుకారు.

"నిరుడు పావలా పంట కూడా పండలేదు కదా సావుకారీ! పండిన పంటనంతా ఈ సంవత్సరం ఇత్తనం కోసరం ఎత్తిపెట్టుకుంటే ఇంక సంవత్సరం పొడుగునా మేం ఏం తినేది? మీ అట్లా వాళ్ళకు అప్పులేం కట్టేది? అని అడిగె.

"ఆ పొద్దు ఏవో అవసరాలుండి పండిన కాయినంతా అమ్ముకుంటారు. మరి ఈపొద్దు వచ్చి మార్కెట్టు రేటు ఎక్కువ అని అంగలారిస్తే ఎట్లరా!" అనె సావుకారి.

"అంతా మా కర్మలే ధనీ!" అనె పెన్నప్ప.

"ఎన్ని పల్లాలు కావల్లరా నీకు ఇత్తనానికి?" అని అడిగె సావుకారి.

"ఐదు ఎకరాలకు అయితే ఒకటిన్నర సరిపోతాయి. పది ఎకరాలకు పంట పెట్టల్లంటే మూడు పల్లాలు కాబడతాయి. ఇక్కడ రేటు చూస్తే అగ్గి కురుస్తాంది. ఐదు ఎకరాలకు మాత్రం సల్లి, మిగతా ఐదెకరాలు బీడు పెట్టుకుందునా? లేక ధైర్యం సేసి పది ఎకరాలకూ ఇత్తనం కొండబోయి ఏస్తునా? అని కొంచెం సేపు కిందా, మీదా పడి ఆలోసించె.

అప్పుడు... పోలేరమ్మ తల్లి పైలోనిండి, దానయ్యతో చెప్పించిన మాటలు జ్ఞాపకం వచ్చె. పోలేరమ్మ తల్లి సెప్పినంక వానలు వచ్చి తీరాల్సిందే కదా? పైన దేవుడుండాడు అనుకొని ధైర్యంగా మూడు మూటలు ఇత్తనం కాయిని ఏసుకొచ్చె పది ఎకరాల్లోనూ సల్లేదానికి.

"చూడప్పా! పంట పండినంక చెనిక్కాయని మళ్ళీ మాకే తోలల్ల. వేరే యాపారస్తులకు తోలి మాకు అన్యాయం చెయ్యకూడదు" అని పెన్నప్ప వచ్చేటప్పుడు ఇంకొకసారి హెచ్చరించి పంపె సావుకారి.

ఒకటి కాదు, రెండు కాదు... ఇత్తనం కాయిని మూడు మూటలు ఏసుకొచ్చిన మొగున్ని తిక్కోన్ని చూసినట్ల చూసె పెన్నప్ప పెండ్లాము.

"ఈ సారి వానలు వస్తాయో, రావో అని పెద్ద పెద్ద రైతులే ఇత్తనం ఏసేదానికి జంకుతాంటే, నువ్వు మూడు మూటలు ఇత్తనం కాయిని ఎందుకు మోసుకొస్తివి సామీ? నిరుడు సంవత్సరం మాదిరి వానలు కురసకపాయ అనుకో! ఇప్పుడు ఇత్తనం మీద అప్పు చేసిన ఆ మూడు వేలూ భూమిలోకి పారేసుకున్నట్లే కదా! ఆ మూడు వేలు అప్పును ఎట్ల కడతాము? దానికి అయ్యే వడ్డీని ఎట్ల కడతాము? మన కడుపులకు ఏం తింటాము? వచ్చే సంవత్సరం మనపాప పెండ్లి ఎట్లా చేస్తాము? వద్దు, సామీ, వద్దు, ఆ సేద్యమూ వద్దు, ఆ అప్పులూ వద్దు. కూలీ నాలీ చేసుకుని బతుకుదాము. ఉంటే తిందాము. లేకపోతే ఇన్ని నీళ్ళు తాగి పన్నులు పండుకుందాము" అని మొగునితో మొరపెట్టుకుండె.

భార్య ఏడుపు చూసి పెన్నప్పకు గుండె జారిపాయ లోలోపల.

"థూ నీ యమ్మ పిరికి లంజముండా! అపశకునపు కూతలు కూసినావంటే చూడు మూతి మీద గుద్దుతాను. మీ ఆడోళ్ల మాటలు విని బాగుపడ్డ మొగోడెవడు?" అని చీమిడి చీదేసినట్ల మాట్లాడె భార్యని.

అయమ్మేమో నోరు మూసుకుండెగాని, పెన్నప్పకేమో ధైర్యం సాలకపాయ! ' ఆ అప్పులూ వద్దు, ఆ సేద్యమూ వద్దు' అని పెండ్లాము ఏడ్చిన ఏడ్పు చెవుల్లో గింగురుమంటా మోగబట్టె.

"ఐదెకరాలు ఇత్తుతాను, సాలు! మిగతా ఐదెకరాలు బీడు పడి ఉండనీలే! ఒక యాల వానలు రాలేదే అనుకో! మూడు వేలకు మునిగే బదులు ఒకటిన్నర వేయికి మునిగేది మేలు కదా! అని యోచన చేసె! నగం ఇత్తనాన్ని దగ్గర పెట్టుకుని మిగతా నగం ఇత్తనాన్ని అదే రేటుకు ఈడిగ రంగప్పకు ఇచ్చేసె. పెన్నప్ప భార్య 'అమ్మయ్య!' అని ఊపిరి పీల్చుకుండె.

కృత్తికలో సేద్యం చేసిండిరి. పునర్వసులో వానొస్తే ఇత్తనం ఏయల్లని కాసుకోండిరి. మోడాలేమో కనపడతాండెగానీ, అవి గుడ్డి మబ్బులు మాదిరి యాటికి యాటికో కొట్టుకుపోతాండె. ఒక్కటీ కిందికి దిగలే.

'ప్రపంచంలో పాపాలు పెరిగిపాయ. వానలు కురసమంటే ఎట్ల కురుస్తాయి మల్ల' అనుకుండె పెన్నప్ప.

పునర్వసు పాయ,పుష్యమి వచ్చె. వాన రాలే!

దినాలు జరగబట్టె.

కప్పలకు పెండ్లిండ్లు చేసిరి.

వానరాలే!

భారతంలో విరాట పర్వం చదివించిరి.

వానరాలే!

ఇంటికి ఒకరు గుంపుగా చేరి రాత్రి లాంతర్లు పట్టుకుని ఊర్లో సందు గొందులన్నీ తిరగతా బజన్లు చేసిరి. వానరాలే! ఊరి బొడ్డురాయి మింద నూటా ఒకటి కడవల నీళ్ళు పోయించిరి. కాని వానేమో రాలే! "ఎట్లబ్బా! వాన రాలే!" అని శెట్టి అంగట్లో గొంతు కూర్చుని దిగులు పడతాండె పెన్నప్ప వక్కాకు నములుకుంటా. అడ ఇంకా నలుగురైదుగురు రైతులు సందకాడ ముద్ద తినొచ్చి బీడీలు కాల్చుకుంటా కూర్చోనుండిరి.

"లే పెన్నగా! నీ దగ్గర ఒకటిన్నర పల్లానే కదా ఇత్తనాలు ఉండేది పాపం! నేను ఒకటిన్నర పల్లా ఇస్తాను. కొండబోయి ఆ మిగతా ఐదెకరాల్లో కూడా సల్లుకోరా! ఆ భూమి ఏం పాపం చేసిందని దాన్ని మాత్రం బీడు పెడతావు" అనె కువ్వాడ మాదతా లింగప్ప.

బైటికి లేసిపోయి వక్కాకు ఎంగిలి మూసొచ్చి తెలివిగా నవ్వె పెన్నప్ప "వానరాలే

కాబట్టి ఇత్తనం కొండట్లో అంటాండావు. అదే వాన గినా వచ్చింటే ఆ మాట అనేవానివా? నీది ఏం తెలివిరా లింగా! వాన ఎట్లా రాదు అనుకుని నీ దగ్గరున్న ఇత్తనాన్ని ఎవరికన్నా తగలబెట్టి దాని మింద వడ్డీ అయినా రాబట్టుకోవల్ల అని అనుకుంటాండావు. నీకే కావల్లంటే చెప్పు. నా ఒకటిన్నర పల్లా ఇత్తనం కూడా నీకే ఇచ్చి కృష్ణా, రామా అని కూలికి పోతాను నిశ్చింతగా" అనె.

"అంతే మరి! కరెట్ మాట అనె పెన్నగాడు. ఈ సేద్యాలు చేసుకునే దానికంటే కూలికి పొయ్యేది మేలు కదా, అప్పా! ఎవరికయినా కావల్లంటే చెప్పండి, నా దగ్గర కూడా ఎనిమిది పల్లాలు ఇత్తనం ఉంది" అనె అడనే కూర్చుని బీడీ తాగుతాండే పెద్దరైతు శంకరప్ప.

శంకరప్ప మాటలు విని తృప్తిగా గాలి పీల్చుకుండె పెన్నప్ప. అయితే నేను మంచి పనే చేస్తి, సగం ఇత్తనం ఆ రంగప్పకు కొలిపిచ్చి బరువు తగ్గించుకుంటిలే! శంకరప్పవంటి పెద్ద రైతులకే గుండె సాలకపోతే ఇంక నేనెంత, నా బతుకెంత' అనుకుండె.

"యాలఁరా! అంతా అట్ల నిరుత్సాహపడతారు? చెళ్ళికెరకు చార్జీలు పెట్టుకుపోయి అప్పు చేసి ఇత్తనం తెచ్చింది ఎందుకు? భూమిలో ఇత్తేదానికా? లేక ఇంకొకరికి ఇచ్చేదానికా? చింత పడద్దండి. వాన వస్తుంది! వాన వస్తుంది!" అని ధైర్యం మాటలు చెప్పె శెట్టి.

కొంచెం సేపట్లో వాతావరణం మంచిగా మారిపాయ. గాలి నిలిసిపాయ. 'అబ్బ! బొలె ఉడుకు పెడతాందప్పా' అని చేత్తో బనియను ఊపుకుంటూ బైటికొచ్చి ఆకాశం దిక్కు చూసె శెట్టి.

"మోడం బాగానే పట్టింది" అనె.

మెరుపులు మెరిసె.

ఉరుములు ఉరిమె.

'అర్జునా! ఫల్గునా! పార్థా! కిరీటీ!' అని తలుసుకుండె పెన్నప్ప.

అంతా వాన గురించే మాట్లాడుకోబట్టిరి.

"తూర్పు గడ్డమింద అప్పుడే రెండు పదున్లు వాన కురిసిందంట. భూమి అంతా పచ్చగైందంట!"

"ఔనంట! ఆ పక్క అంతా అరుద్ర కార్తిలోనే విత్తనం ఏసినారంట."

"పునర్వసు రాకుండానే ఏసినారే! అంత ముందుగా ఎందుకు ఏసినారబ్బా?"

"ఏమో? మళ్ళ మళ్ళా వాన వస్తుందని గారంటీ ఏముంది? ముందో, వెనకో ఇత్తనం పడితే సాల్లేరా బగవంతుడా అని ఏసింటారు."

"వాన గినా వస్తే ఇదే కరెట్ టైము ఇత్తనం ఏసేదానికి"

"ఔను మల్ల. పునర్వసు, పుష్యమి రెండూ బలం కార్తులు కదా?"

"మొన్న మొన్న... అంటే ఒక వారం దినాల కిందట పిల్లలపల్లి మింద మంచి వానంట!"

"అవును. ఆ వాన మనకు తగలాల్సింది. మధ్యలో గాలొచ్చి పిల్లలపల్లికి కొట్టుకుపాయ."

"ప్రాప్తం, అప్పా ప్రాప్తం! వచ్చే వరకూ వానకాదు. తినే వరకూ బువ్వ మనది కాదు"

"ఈ పొద్దు మాత్రం వాన వచ్చి తీరుతుంది మామా!"

"ఔను. నాక్కూడా అట్లే అనిపిస్తాందిరా!" అంతా ఇట్లా మాట్లాడుకుంటాంటే మోడం పట్టి సన్నగా చినుకులు రాలబట్టె. పెన్నప్పకు మల్లా ఆశ పుట్టె.

"ఏమో! వానలు వస్తాయేమో! ఈ సారి పంటలు పండుతాయేమో! రంగప్పకు సగం ఇత్తనం ఇచ్చి పొరపాటు చేస్తినేమో! పది ఎకరాలకూ ఇత్తనం సల్లుకుంటే పంటలు పండి బాగుపడతాంటినేమో! థూ! ఈ ఆడోల్ల మాట వినకూడదు. పిరికిమందు పోస్తారు లంజలు' అని తిట్టుకుండె పెండ్లాన్ని.

అంతా బయటికి పోయి వాన వచ్చే దిక్కుకు చూస్తా నిలబడిరి.

"అదిగదిగో! తిమ్మప్ప కొండ మీద బొలె కురుస్తాంది."

"బొమ్మగానిపల్లె మింద మంచి పదును వాన!"

"కొండకాడనుంచీ గాలి మన ఊరి దిక్కే తోలతాంది."

"కృష్ణా!రామా! ఆ వానని మా ఊరి దిక్కు పంపించు తండ్రీ! నీకు చేతులెత్తి మొక్కుతాము" అని పెన్నప్ప గొణుక్కుండె.

కానీ దేవుడు పెన్నప్ప మొర వినలే! క్షణంలో గాలి లేసె... తీటకల్లు పక్క కొట్టుకొచ్చే మోడాలన్నీ పులికల్లు దిక్కుకు కొట్టుకుపాయ. అంతే! పైకి చూస్తే ఒక్క మోడం లే! ఒక్క వాన చినుకు లే! రవంతసేపటికి ఎండ కూడా కాయబట్టె.

'ఎట్లా పని చేస్తివిరా బగమంతుడా! బాగా మోడాలు పట్టిండే వానని ఎగ్గొట్టిస్తివే! మా నోటి కాడ కూడు తీసేసినట్లు' అని దిగులు పడతా బీడీ ముట్టించుకుండె పెన్నప్ప.

పెండ్లాం గుర్తొచ్చె! 'పాపం! దాన్ని తిట్టినందుకు చెంప లేసుకోవల్ల. అది మంచిమాటనే చెప్పె. దాని మాట విని రంగప్పకు ఇత్తనం ఇచ్చేసినందుకు నాకు మేలే జరిగె. సగం అప్పు మీద వడ్డీ తగ్గిపాయ. అది పిరికి లంజ కాదు. నేనే ఆశపోతు నా కొడుకుని' అనుకుండె.

దినాలు గడిచె.

పుష్యమి పాయ.

ఆశ్లేష వచ్చె.

జనమంతా చప్పగ అయిపాయిరి.

"కార్తి తప్పిపాయ ఇంక వాన వచ్చినా లాభం లేదు" అనిరి.

కొత్త కార్తి మొదలైన వారం దినాలకు వాన వచ్చె.

"ఈ వానే రెండు వారాల ముందు వచ్చి ఉండకూడదా! ప్చ్!" అంటా చప్పరించేసిరి. ఆశ్లేషలో చెనిక్కాయ ఏసేదానికి చానామంది రైతులకు మనసు ఒప్పలే. దేవుడు చల్లగా చూసి నాలుగు వానలు కురిపిస్తే పంట అయిపోదా... అని కొందరేమో ఇంకా ఆశగానే ఉండిరి కానీ పూర్తి ధైర్యం చేయలేకపాయిరి.

ఇరవై ఎకరాలు ఉన్నోల్లు పది ఎకరాలకే పంట పెట్టిరి. పది ఎకరాలు ఉన్నోల్లు ఐదెకరాలకే ఇత్తనం సల్లిరి. కొందరు ఉరువు సేద్యం జోలికే పోలే.

పెన్నప్ప ఐదెకరాలకు ఇత్తన మేసి మిగతా ఐదెకరాలు బీడు పెట్టె. ఇత్తన మేసిన వారం దినాలకు మొలకలొచ్చె. తల్లి గర్భంలోని మైల పూసుకుని వచ్చినట్ల మొలకలన్నీ నెత్తి మింద మట్టి పలకలు మోస్తా పైకి లేస్తాండె. రెండు మూడు దినాలు గడిచె. ఇత్తనం రెండు బద్దలై చెరి ఒక పక్క ఇడిపాయ. ఆ ఇత్తనం బద్దలు రెండూ పచ్చిపిల్ల రెక్కల మాదిరి ఆకాశంలోనికి ఎగరల్లని ఆత్రపడతా ఉన్నట్లుండె.

మఖలో వానొచ్చె. వానొచ్చిన మూడు దినాలకు కలుపు తీసి సేద్యం చేసిరి.

పుబ్బ వచ్చె. సెట్లు పూత పట్టె. రజస్వల అయిన ఆడపిల్ల మాదిరి బంగారు పొంగినట్లు మెరిసిపోతాండె. ఇంకా కొన్నాల్లు గడిచె. సెట్లు బాగా పుంజయి ఏపుగా ఎదిగి మంచి పొగరు మీద ఉండె. ఆ వేరుశనగ పూత మింద తేనెటీగలు వాలతాండె. పిల్లోల్ల సంతోషం తల్లి ముఖంలో కన్పించినట్లు ఆ వేరుశనగ చెట్లలోని కళ మన్నులోనికి గూడా పాకిపోతాండె.

కళకళలాడే ఆ ఐదెకరాల చేను పక్కన బీడుపడిన ఇంకో అయిదెకరాల చేను ముండమోపి మాదిరి కన్పించె పెన్నప్పకు. కొన్నాళ్ళకు పూత రాలిపోయి భూమిలోనికి ఊడలు దిగుతాంటే తట్టలోకి అన్నం పెట్టినట్లే ఉండె రైతుకు.

ఉత్తరలో వాన రాలే.

హస్తలో కూడా వాన రాకుండా ఎగబెట్టె.

ఒకపక్క ఊడలకు పిందెలు కాస్తాంటే ఇంకోపక్క భూమిలో తేమ లేక సెట్లు వాడబట్టె. వారం దినాలు అన్నం లేక పస్తులతో సోలిపోయిన గర్భిణీ స్త్రీ మాదిరి సెట్లన్నీ ఊడలతో పిందెలతో ఒక పక్కకు ఒరిగిపోయి ఉండె. చేను పక్క చూసిన పెన్నప్పకు తన కడుపులో ఎవరో చేయిపెట్టి దేవినట్లాయ.

చిత్తకార్తె పోతుందనగా మూడు దినాలు జడిపట్టుకుండె. పైరు రవంత కళకళలాడె. పెన్నప్పకు మళ్లా రవంత ఊపిరి తిరిగె. ఆ ఆశకూడా ఎక్కువ కాలం నిలవలే.

స్వాతి పాయ.

వాన రాలే!

విశాఖ వచ్చె.

వానరాలే!

సలి మొదలాయ. ఇంక వానమింద ఆశ ఇడిసిపెట్టె పెన్నప్ప. చిత్తలో పుట్టిన రెండో పూత ఊడలై భూమిలోకి దిగకుండానే ఎండిపాయ సెట్టుమింద. తొలి పూత మాత్రమే ఊడలు దిగి కాయలు కాసె. ఆ కాయలలో గూడా రెండు మూడు కాయలు ఒక మాదిరిగా ఉండె. ఇంకో రెండు మూడు కాయలు లొత్తలు పడె. లొత్తలు పడిన కాయిలో గుడ్డు లోపలే సచ్చిపోయిన కోడిపిల్ల మాదిరి ముదరకపోయి నానుగా ఉండె ఇత్తనం!

చెనిక్కట్టె పీకి కుప్పపెట్టె కాయిని ఇడిపిస్తే, ఎకరాకు మూడు మూటలు కూడా దిగలేదు పంట. 'అయ్యో దేవుడా!' అనుకుండె పెన్నప్ప.

చెళ్ళికెరకు పోయి వచ్చినోళ్ల దగ్గర చెనిక్కాయ రేటు విచారిస్తాండె. ఒక వారం క్వింటాలు చెనిక్కాయ అయిదునూర్లు అనిరి. రెండువారాలు పోయినంక అయిదు నూటాయభై అనిరి. ఇంకో వారం ఆరు నూర్లు అనిరి. మళ్ళీ రెండు వారాలు జరిగినంక అయిదు నూటాయాభైకి తగ్గిందనిరి.

మార్కెట్ రేటు ఎక్కుతా, తగ్గుతా వచ్చె. పెన్నప్ప మనసు 'అమ్ముదామా? వద్దా?' అని గునిసి గునిసి సంశయిస్తాండె. రేటు ఇంకా పెరుగుతుందేమో అని ఆశ పడతాండె.

మట్కా నెంబరు కోసం అర్ధరాత్రి వరకూ మేలుకున్నవానికీ, మంచి మార్కెట్ రేటు కోసం ఎదురు చూసే పెన్నప్పకూ భేదం లేకపాయ.

ఒకవారం ఆరునూర్ల రేటు వచ్చె. ఆ రేటు ఇంకా ఎక్కుతుందేమో అనుకుండె. కానీ ఆ రేటు మళ్ళీ వారానికి అయిదు నూర్లా ఎనభైకి తగ్గె. రంగప్ప అదే రేటుకు అమ్ముకుని వచ్చిండె తన చెనిక్కాయని.

పెన్నప్ప భయపడె. ఆలస్యం చేసే ఆ రేటు కూడా దక్కదేమో అనుకుండె. మూటలు లారీకి ఎత్తుకొని చెళ్ళికెరకు ప్రయాణమైపాయ. అడ చెనిక్కాయ తూంచిరి. కాయి లొత్తలు పడి ఉండె కదా, అవటం రాలే! క్వింటాలుకు రెండున్నర మూటలు తూగాల్సిన కాయి మూడున్నర మూటలు తూగె.

తూంచేటపుడు చెనిక్కాయలో శేకలూ, గీకలూ, పొట్టూ గిట్టూ వున్నాయని చెప్పి

క్వింటాలుకు మూడు కేజీలు కాయని తరుగుకింద తీసేసుకుండ్రి!

నాసిరకం కాయ అని చెప్పి. దుడ్లు లెక్కకట్టేటప్పుడు క్వింటాలుకు పదహైదు రూపాయలు తగ్గించుకుండ్రి. ధర్మ కార్యాలకు అని చెప్పి నూటికి ఒక రూపాయి పట్టుకుండ్రి. ఇత్తనానికి ఇచ్చిన అప్పును విరగేసుకుండ్రి. అప్పు మింద పెరిగిన వడ్డీ దుడ్లను కూడా పట్టుకుండ్రి.

కడాకు షావుకారు పెన్నప్ప చేతిలో దుడ్లు పెట్టలే, ఒక పట్టీని అందిచ్చె! పట్టీలోకి చదువురాని కళ్ళతో తొంగి చూసి "ఎంత వస్తుంది, ధనీ, చేతికి?" అని అడిగె పెన్నప్ప.

"నువ్వే ఇంకా ఎనభై రూపాయలు బాకీ పడతావప్పా" అనె షావుకారు నిదానంగా.

పెన్నప్ప ఏడ్వలే..

"అయిదెకరాల సేద్యానికి ఎనభై రూపాయలు నష్టం. పది ఎకరాల సేద్యానికి నూటా అరవై రూపాయలు నష్టం వచ్చేది. మేలే కదా! నాకు మంచే జరిగె కదా?" అనుకుండె.

"అయిదు ఎకరాల్లో నేనూ, నా పెండ్లామూ, నా కూతురూ, నా ఎద్దులు చేసిన రెక్కల కష్టం విలువ రెండువేలు. నా పెండ్లాం మాట వినకుండా ఇంకొక అయిదెకరాల్లో కూడా సేద్యం చేసింటే ఇంకొక రెండువేల రూపాయలు మా రెక్కల కష్టంలో దండగైపోయేది. మేలే కదా!నాకు మంచే జరిగె కదా!' అనుకుండె.

అట్లా అనుకుని

పెన్నప్ప నవ్వె

తిక్కనవ్వు నవ్వె.

ఆ నవ్వు చూసి 'పెన్నప్పకు తిక్కపట్టింది' అనే అనుకుండె ఆసామి.

నవ్వు నిలిసిపోయినంక షావుకారిని ముప్పయి రూపాయలు అప్పు అడిగె పెన్నప్ప.

పిచ్చి పట్టినోళ్ళు అప్పు అడగరు కదా! అందుకని పెన్నప్పకు పిచ్చి పట్టలేదని తీర్మానం చేసుకుండె షావుకారు.

పాపం! అనుకుని జేబులోంచీ ఇరవై రూపాయలు తీసిచ్చె. ఎనభైరూపాయలతో చేరి మొత్తం నూరు.రూపాయల అప్పు అని చెప్పి పెన్నప్ప పేరిట ఖాతాలో రాసుకుండె.

"దిగులు పడొద్దు అప్పా! ఎల్లకాలమూ ఇట్లే ఉండదులే! మంచి దినాలు వస్తాయిలే!!" అని ధైర్యం చెప్పి పంపె.

పెన్నప్పకు సమర్త అయి మూడేళ్ళు దాటిన పెద్ద కూతురు గుర్తొచ్చె.

ఆ పాప పెండ్లిని వచ్చే సంవత్సరానికి వాయిదా ఏసె.

భుజం దగ్గర పిగిలిపోయిన పెండ్లాం రవికలు గుర్తొచ్చె.

ఆ రవికను వచ్చే నెలకు వాయిదా ఏసె.

పలక కావల్ల అని పోరుపెట్టే నన్న కొడుకు గుర్తొచ్చె.

ఆ పలకను వచ్చే వారానికి వాయిదా ఏసె.

పొద్దుట్టే నుంచి ఏమీ తినక కడుపులో కొక్కులు తోడినట్లు ఆకలి అయితాండె.

ఆ అన్నాన్ని ఇంకో పూటకు వాయిదా ఏసుకుండె.

అట్ల వాయిదా ఏసుకుని చార్జీలకు పోగా మిగిలిన దుడ్లతో పిల్లోల్లకు పప్పులూ, బొరుగులూ కొనుక్కొని ఇడిచేసిన అర్ధ పంచెలో మూటకట్టుకుండె. ఆ మూటను కన్న కొడుకు మాదిరి సంకలో పొదువుకుని ఉత్త కడుపుతో బస్సెక్కి ఊరు చేరుకుండె.

దినాలు జరిగిపోబట్టె.

పని దొరికినప్పుడు కూలికి పోతాండె.

పనిలేనప్పుడు ఎల్లమ్మ గుడి కట్ట మింద కూర్చుని పులీ, మేకా ఆడతాండె.

ఇరవై ఏండ్ల కిందటా, ముప్పయి ఏండ్ల కిందటా ఏ ఏ ఊర్లలో ఎంత పెద్ద వానలు కురిసినాయో, ఏ ఏర్లు ఎట్ల పొంగినాయో ఎవరెవరో కథలు కథలుగా చెబుతాంటే నోరు ఎల్లబెట్టి వింటాండె.

మల్లీ ఆరుద్ర వచ్చె.

పునర్వసు వచ్చె.

పెన్నప్ప ఆకాశంలో మోడాలకోసం చూడబట్టె.

పంచాయతీ రేడియోలో వాతావరణం గురించి వినబట్టె.

పోలేరమ్మ తల్లి పైలోకొచ్చే దానయ్యను “వానలు వస్తాయా, రావా?” అని అడుగుతాండె.

బాపనోల్లని ప్రభవ నామ సంవత్సరంలో వానల గురించి శాస్త్రం అడుగుతాండె.

ఈసారి ఇత్తనాలు అయిదెకరాలకు సల్లుదామా? లేక పదెకరాలకు సల్లుదామా... అని ఆలోచన సేయబట్టె.

వానొచ్చే లోపల చెళ్ళికెరకు పోయి ఇత్తనం కాయ తెచ్చి రడీగా పెట్టుకోవల్లని ఆత్రంగా ఉండె.

దినాలు జరగబట్టె.

కప్పలకు పెండ్లిల్లు చేసే కాలం వచ్చె.

పైనున్న ఆకాశం కిందనున్న పెన్నప్పను నంగనాచి మాదిరి చూస్తానే ఉండె!